

Amt für Gemeinden informiert • Uffizi da vischnancas infurmescha • Ufficio per i comuni informa

Prefaziun

Dapi il 1. da mars 2012 dastg jau manar il departament da finanzas e vischnancas (DFV). Jau ma legr d'ina laver ch'è interessanta e ch'è ina sfida per mai. Jau sun persvadida ch'i vala la paina en in chantun uschè multifar sco il Grischun da laver vinvant vi d'in sistem federalistic che funcziunescha. Il chantun dispona d'in agen chapital considérabel, ed er la situaziun finanziala da las vischnancas grischunas è legravila. Quai è – gist en quests conturns europeics crivs – calmant e mussa che sistems federalistics pon er sa cumprovar en regard finanzial. Tschertas sfidas ans spetgan però: ina nova gulivaziun da finanzas, la refurma da vischnancas e dal territori u l'introducziun dal MAC2. Quai è mo in pèr dals projects ils pli impurtants. Els èn però tuts in confess per las vischnancas grischunas e gidan a rinforzar las vischnancas.

En mias activitads directivas hai jau adina laschà guidar mai dal motto: Ins sto avair gugent ils umans. Per la nova sfida en il DFV ma sun jau permessa da midar levamain quest motto: Ins sto avair gugent las vischnancas. Jau hai gugent las vischnancas grischunas, ils umans che s'engaschan là mintga di per il bainstar da tuts ed jau ma legr da

la collavuraziun cun vus!

*Barbara Janom Steiner,
presidenta da la regenza,
scheffa dal DFV*

Refurma da vischnancas e dal territori

Refurma da vischnancas - project parzial „Vischnancas burgaisas“:

En la sessiun da favrer 2012 ha il cussegl grond tractà la missiva tar la revisiun parziala da la constituziun chantunala (CC) e la lescha da vischnancas (LV; refurma da vischnancas; project parzial „Vischnancas burgaisas“). I sa tractava da l'emprim project da realisaziun en il rom da la refurma da vischnancas e dal territori.

La revisiun parziala da l'art. 61 al. 1 CC, che ha vuli abolir l'automatissem da la fusio da las vischnancas burgaisas en cas d'ina fusio da las vischnancas politicas, ha il cussegl grond

1 / 2012

Cuntegn

- 01/02** Refurma da vischnancas e refurma territoriala
- 02/04** Fusions da vischnancas, Finanzas communalas 2010
- 04** MAC2 consultaziun tar la OFV, Il chantunet giuridic, Execuziun da la lescha d'energia, En atgna chaussa

Agiuntas

- Indicaturs da finanzas da las vischnancas grischunas 2010
- Fegl d'infurmaziun l'execuziun da la lescha d'energia

Purschidas da scolaziun e da furmaziun supplementara:

- www.zvm.ch
- www.hwtchur.ch
- www.gemeindetreuhand.ch
- www.bvr.ch

Editur

Uffizi da vischnancas
Gabenstrasse 1
7001 Cuira

Tel. 081 257 23 91
Fax. 081 257 21 95
www.agf.gr.ch
E-Mail: info@agf.gr.ch

refusà. La revisiun parziala da la lescha da vischnancas ha il cussègl grond però approvà. L'externalisaziun da facultad en auters subjects giuridics che la vischnanca politica n'è betg pli permessa tenor l'art. 79 al. 3 LV cun in'excepziun: La facultad burgaisa po vegnir externalisada en associaziuns burgaisas, sche las vischnancas burgaisas sa schlian en il rom d'ina fusiun da las vischnancas politicas (art. 89 al. 3 LV). Uschia poi dar in'externalisaziun mo en il cas ch'i n'exista nagina vischnanca burgaisa pli en la vischnanca fusiunada. Il nov art. 79 al. 2 sclerescha ultra da quai la dumonda davart il pajament da facultad burgaisa. Cun excepziun da donaziuns naturalas da pitschna valur (p.ex. ina butiglia vin u chaussas sumegliant) n'èsi betg permess da pajar ora la facultad burgaisa a las burgaisas ed als burgais (utilitat da las burgaisas e dals burgais).

Refurma dal territori:

La realisaziun da la refurma dal territori avanza in ulteriur pass: previsiblament en la sessiun da zercladur 2012 tracta il cussègl grond la missiva tar la revisiun parziala da la constituziun chantunala. Il project cuntegna la rectificaziun e la determinaziun da l'uschenumnà plaun d'amez tranter il chantun e las vischnancas. La regenza propona da stgaffir 11 regiuns che duain exister a partir da l'onn 2015. Ils circuls vegnan abolids il pli tard dus onns suenter l'entrada en vigur da la divisiun dal chantun en regiuns (q.v.d. probablamain per il 1. da schaner 2017).

Sco plaun d'amez tranter il chantun e las vischnancas duain vegnir furmadas regiuns. Las regiuns survegnan las incumbensas da las vischnancas u dal chantun. I sa tracta qua d'incumbensas giudizialas, quasi giudizialas ed administrativas. Las incumbensas administrativas da las regiuns cumpigliant l'execuziun da la planisaziun dal territori e directiva regionala. Las incumbensas quasi giudizialas pertutgant il stadi civil sco er pertutgant il dretg da scussiun e da concurs ch'en oz incumbensas dals circuls duain vegnir surdadas a las regiuns. Las regiuns èn medemamain pertadras da las assistenzas professiunalas. Il perimeter da las regiuns è il circul da dretgira per las dretgiras regionalas sco dretgiras da l'emprima instance en la giurisdicziun civila e penal.

En il rom da las prescripcziuns dal cussègl grond e considerond ils aspects d'in

adempliment optimal da las incumbensas sco er las ponderaziuns politicas propona la regenza da stgaffir 11 regiuns. Questas regiuns s'orienteschon essenzialmain vi da la divisiun dals districts actuals. I duai vegnir desistì da reunir il district dal Bernina, che ha ils pli paucs abitants, cun il district da Malögia. La regenza propona perquai las suundantas regiuns: Alvra, Bernina, En, Plaun, Landquart, Malögia, Moesa, Plessur, Partenz/Tavau, Surselva e Viamala.

Las regiuns duain obtegnair la structura da corporaziuns dal dretg chantunal. La concepziun organisatorica concreta – cunzunt areguard ils organs e las prescripcziuns dal cussègl grond che mo commembra e commembers da las suprastanzas communalas duain pudair far part dals gremis da decisiun da las regiuns – vegn ins a stuair discutar en il rom da la legislaziun executiva.

Fusiuns da vischnancas

Ils 20 da schaner 2012 han già lieu ad Andiast ed a Vuorz las radunanzas communalas davart il contract da fusiun. Entant che quels dad Andiast han acceptà cun gronda maioritat il contract, han quels da Vuorz sbittà el cun paucas vuschs differenza. Pervia dal na a Vuorz è la votaziun a Breil daventada obsoleta.

Ils documents actualisads davart ils projects da fusiun currents, concludids e realisads chattais Vus sin nossa pagina d'internet: www.afg.gr.ch/Rumantsch/Temas/projects/Refurma_da_vischnancas.

Finanzas communalas 2010

Las vischnancas inoltreschan al departament da finanzas e vischnancas mintga onn il quint annual ed il rapport da la cumissiun da gestiun. L'uffizi da vischnancas registrescha ils quints annuals ed als evaluescha mintgamai tenor criteris standardisads per tut la Svizra. L'uffizi da vischnancas publigescha questa statistica da finanzas sin la pagina d'internet da mintga visch-

nanca www.afg.gr.ch (Temas/projects; Infurmaziuns davart las vischnancas). L'evaluaziun dals quints annuals 2010 è vegnida fatga per las 180 vischnancas politicas ch'existivan alura.

La situaziun finanziala resta favravila en las vischnancas grischunas

Per las finanzas da las vischnancas grischunas è sa mussà dapi in pèr onns in trend positiv ch'è sa confermà er durant l'onn 2010. La facultad ch'è avant maun per abitanta u per abitant è s'augmentada per 110 francs sin 559 francs. Questa tendenza positiva s'exprima er en il svilup da la media dal pe da taglia. Entant che l'onn 2003 importava il pe da taglia anc 110 pertschient, è quel sa reducì dapi alura successivamain a 105,25 pertschient.

Malgrà questa situaziun da partenzo fitg buna po la situaziun finanziala variar vaira ferm d'ina vischnanca a l'autra. Per in giudicament pli detaglià da la situaziun finanziala d'ina singula vischnanca ston vegnir resguardads anc auters facturs. Latiers tutgan per exempli il basegn futur d'investiziuns u er las infrastructuras existentes.

Atgna finanziaziun (cash flow)

In criteri important per giuditgar la libertad d'agir d'ina vischnanca sin plaun finanzial è l'atgna finanziaziun. L'atgna finanziaziun per abitanta u per abitant importa l'onn 2010 1'111 francs ed è s'augmentada levamain en cumparegliazion cun l'onn precedent (2009: 1'104). 79 vischnancas pon augmentar lor atgna finanziaziun en cumparegliazion cun l'onn precedent, tar 101 vischnancas regredescha questa valur.

Investiziuns nettas

Las investiziuns nettas per abitanta u per abitant importan 1'078 francs. En cumparegliazion cun l'onn precedent (1'066) è quai in lev augment. Las investiziuns nettas totalas s'augmentan per var 6 pertschient e las entradas d'investiziun per var 13 pertschient. Il volumen d'investiziun cumulà importa 365 milliuns francs (2009: 340); a quel fan frunt entradas d'investiziun cumuladas da 157 milliuns francs (2009: 138).

Grad d'atgna finanziaziun

Il grad d'atgna finanziaziun mussa, quant enavant che las investiziuns nettas pon vegnir finanziadas tras medis finanzials ch'en vegnids realisads sezs (atgna finanziaziun). In grad d'atgna

Indicaturs da finanzas da las vischnancas grischunas 2005 - 2010

Indicatur / grondezza	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Grad d'atgna finanziaziun en % ¹⁾	125.57	117.43	148.24	116.50	103.62	102.96
Quota d'atgna finanziaziun en % ²⁾	18.17	19.52	21.27	18.84	16.09	15.99
Quota dal servetsch da chapital en % ³⁾	7.88	7.56	7.22	6.85	6.22	6.35
Quota da la grevezza da tschains en % ⁴⁾	-1.59	-2.39	-2.38	-2.52	-2.93	-2.90
Quota da l'indebitament brut en % ⁵⁾	100.21	105.00	94.96	87.31	88.22	85.43
Quoto d'investiziun en % ⁶⁾	22.68	24.96	24.49	24.27	23.76	24.52
Facultad (+) / debits (-) nets en fr. per abitant/a ⁷⁾	-1 048	-823	+23	+323	+449	+559

1) Ideal: 100 % e dapli; bun fin giustificabel: 100 - 70 %; problematic: sut 70 %
 2) Buna: sur 20 %; mesauna: 10 - 20 %; flaivla: sut 10 %
 3) Pitschna: sut 5 %; supportabla: 5 - 15 %; auta fin fitg auta: 15 - 25 %; strusch pli supportabla: sur 25 %
 4) Pitschna: sur 2 %; mesauna: 2 - 5 %; grond 5 - 8 %; fitg auta (indebitament strusch pli supportabel): sur 8 %
 5) Fitg bun: < 50 %; bun: 50 - 100 %; mesauna: 100 - 150 %; nausch: 150 - 200 %; critic: > 200 %
 6) Flaivlas: < 10 %; mesaunas 10 - 20 %; fermas: 20 - 30 %; fitg fermas: > 30%
 7) Pitschen: fin fr. -1 000; mesaun: fr. -1 000 - -3 000; grond: fr. -3 000 - -5 000; fitg aut: sur fr. -5 000

finanziaziun da passa 100 pertschient chaschuna ina reducziun dals debits resp. in augment da la facultad disponibla. Sche quest indicatur è dentant sut 100 pertschient, resulta in nov indebitament. Valurs tranter 70 e 100 pertschient vegnan consideradas sco anc responsablas. Tar quest indicatur resulta ina valor da 102,96 pertschient (103,62). En cumparegliazun cun l'atgna finanziaziun s'augmentan las investiziuns nettas pli fitg, uschia che questa valor sa reducescha minimal-ma. En media pon las vischnancas cuvrir lur investiziuns nettas cun meds finanziars ch'ellas han realisà sezzas. Ina valur da 100 pertschient han surpassà 82 vischnancas (87), tranter 70 e 100 pertschient sa chattan 18 (14) ed en il sectur problematic tranter 0 e 70 pertschient èn 48 vischnancas (48). In grad d'atgna finanziaziun negativ ston nudar 12 vischnancas (17). Questas vischnancas consumeschan lur facultad u ston far novs debits. 20 vischnancas (23) demussan tar il quint d'investiziun in surpli da las entradadas. Tar questas vischnancas na vegn betg eruì il grad d'atgna finanziaziun.

Facultad netta

La facultad netta per abitanta u per abitant importa ils 31 da december 2010 559 francs (449). La facultad finanziaria cumprovada surpassa pia cleramain il chapital ester. 104 vischnancas (109) pon preschentiar meglras valurs, entant che 76 vischnancas (75) ston consumar facultad disponibla ubain far anc dapli

debts. Il dumber da las vischnancas cun in indebitament net per abitanta u per abitant da passa 10'000 francs è sco l'onn avant 7. Totalmain preschen-tan 68 vischnancas (75) in indebitament net, 112 vischnancas (115) pon revegnir ad ina facultad disponibla. Sco ils ultims onns datti fitg grondas differenzas tranter la facultad netta resp. l'indebitament net en las singulas vischnancas: d'ina facultad disponibla per abitanta u per abitant da passa 52'000 francs (Maton) fin ad in indebitament net per abitanta u per abitant da passa 15'000 francs (Verdabbio).

Remartgabel è il chapital ester da tut las vischnancas che importa 1'413 milliuns francs (1'433 milliuns). La facultad netta per abitanta u per abitant è legraivla en cumparegliazun cun ils auters chantuns. Mo 4 chantuns han registrà ina facultad netta per abitanta u per abitant pli auta che las vischnancas dal chantun Grischun.

Quota da l'atgna finanziaziun

La forza finanziaria e la libertad d'agir d'ina vischnanca sin plau finanzial vegnan inditgadas tras la quota da l'atgna finanziaziun, mettend l'atgna finanziaziun en relaziun cun il retgav finanzial. La quota media da l'atgna finanziaziun importa 15,99 pertschient (16,09), sa chatta pia en il rom da l'onn precedent e po anc adina vegnir considerada sco suffizienta. 77 vischnancas (72) han ina quota da l'atgna finanziaziun da passa 20 pertschient,

quai che po vegnir giuditgà sco bun. Ina valur debla da sut 10 pertschient ston supportar 49 vischnancas (50).

Quota dal servetsch da chapital

La quota dal servetsch da chapital exprima la grevezza che resulta per las finanzas tras ils custs da chapital per las investiziuns ch'en vegnidas fatgas en il passà. Sch'i vegn cumprovada in'auta quota dal servetsch da chapital, indigescha quai correspondentiamain in grond basegn d'amortisaziun e/u in grond indebitament. En media importa questa valur en las vischnancas 6,35 pertschient (6,22). 154 vischnancas (159) demussan ina valur supportabla da sut 15 pertschient, 26 vischnancas (30) ina quota dal servetsch da chapital gronda fin fitg gronda da passa 15 pertschient. Tar 10 vischnancas (5) surpassa questa valur schizunt la marca da 25 pertschient, quai che vala sco fitg critic.

Quota da la grevezza da tschains

La quota da la grevezza da tschains metta en relaziun la chargia da debits cun il retgav finanziar. Quest indicatur va er l'onn 2010 en ina direcziun positiva e sa chatta en media tar -2,90 pertschient, praticamain tuttina sco l'onn precedent (-2,93). 135 vischnancas (138) n'hant nagina grevezza da tschains netta. Plinavant sto la valur vegnir deducida d'in nivel da tschains bass. Ina quota da la grevezza da tschains da passa 5 pertschient indigescha ina grevezza da tschains critica, quai ch'è il cas tar 2 vischnancas (5).

Quota da l'indebitament brut

Quest indicatur mussa l'indebitament brut en pertschients dal retgav finanzial. Criticas èn las valurs da 200 pertschient e dapli. La valur media da l'onn 2010 dad 85,43 pertschient (88,22) dastga vegnir taxada sco resultat cunctataivel. In fitg bun resultat da sut 50 pertschient cuntaschan 66 vischnancas (76). Valurs tranter 50 e 100 pertschient han 46 vischnancas (41). Ina quota da l'indebitament brut tranter 100 e 200 pertschient ston supportar 51 vischnancas. La marca da 150 pertschient surpassan 30 vischnancas e tar 17 (19) sa chatta questa quota schizunt sur la valur critica da 200 pertschient.

Quota d'investizion

Per eruir l'indicatur „quota d'investizion“ vegnan las investiziuns bruttas messas en relaziun cun las expensas (totalas) consolidadas. Quest indicatur mussa las activitads en il sektur da las investiziuns e/u l'augment da l'indebitament net. Sco il grad d'atgna finanziaziun po er quest indicatur variar fitg ferm d'in onn a l'auter. Perquai vegni recumandà da far in giudicament sur plirs onns, e quai ensemes cun la quota da l'atgna finanziaziun. In resultat sut 10 pertschient vegn taxà sco activitat d'investizion debla, in tal sur 30 pertschient sco activitat d'investizion fitg ferma. La media da tut las vischnancas grischnunas importa 24,52 pertschient (23,76). Ina quota d'investizion da main che 10 pertschient han 18 vischnancas (23), tar 72 vischnancas (63) surpassa questa valur 30 pertschient.

MAC2; consultaziun tar la OFV

En il rom da la procedura da consultaziun currenta ha l'uffizi da vischnancas organisià il mars occurrentzas d'infurmaziun regionalas davart l'ordinaziun da finanzas per las vischnancas (OFV). Questas occurrentzas èn sa drizzadas a las autoritads communalas ed a las cumissiuns communalas (oravant tut a las cumissiuns da gestiun [CdG]) sco er al persunal d'administraziun ch'è responsabel per il rendaquant. Ma er representantas e representants dals posts da revisiun externs sco er da las firmas dad IT èn vegnids envidads. A las 7 occurrentzas d'infurmaziun regionalas èn stadas pre-

scentas passa 300 persunas. La consultaziun dura fin la fin d'avrigl 2012.

Sin nossa pagina d'internet chattais Vus sut la rubrica „Temes/projects“ in'atgna rubrica „MAC2“. La rubrica vegn adattada permanentamain.

naziun.

Sentenzia davart il pajament anticipà d'aliments

En la sentenzia 5A_882 / 2010 dals 16 da mars 2011 ha il tribunal federal fixà ch'il derschader po avisar il patrun d'in pajader negligent da transferir ils imports debitads mintga mais directamain a la vischnanca. Quai ha decidi il tribunal federal en cas d'in bab divorzià che n'ha betg pajà ils aliments per ses dus uffants. La mamma sco lur representanta legala ha cedi ses dretgs a la vischnanca che ha pajà anticipadament ils aliments. Sche la vischnanca sto pajar anticipadament ils aliments, dals quals l'uffant ha il dretg, po il derschader avisar il patrun da transferir ils imports debitads mintga mais directamain a la vischnanca. Tenor l'avis da la dretgira suprema na vala quai betg mo per ils aliments debitads, mabain er per contribuziuns futuras.

Execuziun da la lescha d'energia

A questa Ginfo è aggiunta in fegli d'infurmaziun da l'uffizi d'energia e da traffic (UEnTr). En quel renviescha il UEnTr a las sfidas ed als problems en il rom da l'execuziun da la lescha chantunala d'energia. En quest connex vegn il UEnTr ad organisar occurrentzas d'infurmaziun regionalas.

En atgna chaussa

Questa fatschenta ha ina relevanza speziala per las vischnancas, perquai ch'ils custs da dretgira ed ils custs da la representanza legala en il rom da la procedura gratuita han – tenor l'art. 47 da la veglia PC-GR – da princip stuì vegnir surpigliads da la vischnanca da domicil d'ina partida. Mo sch'il domicil en la vischnanca ha durà main che 1 onn usche la partida n'aveva betg ses domicil en il Grischun, ha il chantun stuì surpigliar ils custs. Correspondamentamain stoi vegnir recumandà a las vischnancas d'examinar criticamain la surannaziun da lur dretgs sin rembursament ch'en naschids avant l'entrada en vigur dal nov CPC, resp. d'interrumper la suran-

Suenter in'actividad da 22 onns en noss uffizi è noss collauratur Armin Blumenthal sa decidi da surpigliar ina nova sfida professiunala. Nus al engraziain per sia collauraziun preiusa ed al giavischian tut il bun per ses avegnir. Sco ses successur è vegni tschernì Philippe Zwahlen, econom da manaschi diplômè, Malans. Philippe Zwahlen ha cumenzà cun sia lavur tar il UV il 1. d'avrigl 2012. Nus al giavischian in bun cumentament ed ans legrain da la collauraziun!

Beilage zur 1/2012

Finanzstatistik der Bündner Gemeinden										Finanzkennzahlen 2010	
Gemeinde		Ein-wohner 2010	Steuer-fuss 2010	Finanz-kraftgr. 2010/ 2011	Selbst-finanzie- rungs- grad in %	Selbst-finanzie- rungs- anteil in %	Kapital-dienst- anteil in %	Zins- belas- tungs- anteil in %	Brutto- verschul- dungs- anteil in %	Investi- tions- anteil in %	Nettover- mögen bzw. Nettoschuld je Einw. in Fr.
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	Almens	215	130.000	4	65.03	21.00	10.72	-2.48	31.68	50.51	2'582
2	Alvaneu	394	110.000	3	126.80	17.05	7.69	-2.33	17.82	19.42	5'558
3	Alvaschein	145	105.000	3	528.77	18.53	7.16	-0.35	17.95	4.97	6'055
4	Anderer	867	90.000	2	255.12	27.53	9.22	2.89	167.23	15.55	-4'567
5	Andiast	222	125.000	4	190.37	24.81	4.97	-11.14	15.88	47.94	7'312
6	Ardez	435	88.000	2	57.91	26.40	16.31	-1.21	83.22	47.72	2'751
7	Arosa	2'251	90.000	1	53.04	18.44	10.45	-6.89	147.08	42.74	-2'611
8	Arvigo	97	95.000	4		8.94	27.54	-9.99	26.24	56.01	24'853
10	Avers	170	110.000	5	245.73	26.11	13.17	4.05	145.73	20.20	-7'166
11	Bergün/Bravuogn	487	130.000	5	226.72	24.58	18.74	5.27	206.57	21.47	-12'561
12	Bever	660	80.000	2	-73.76	-2.08	-0.06	-4.64	0.00	5.54	4'905
13	Bivio	204	130.000	5		20.72	15.65	1.73	233.29	26.37	-11'728
14	Bonaduz	2'738	88.000	2	302.17	5.29	13.67	1.82	108.33	20.49	-3'030
16	Braggio	54	130.000	5	5.06	3.81	5.99	-1.48	76.38	60.64	846
15	Bregaglia	1'601	95.000	2	179.30	31.22	3.02	-0.98	22.95	27.92	2'530
17	Breil/Brigels	1'298	105.000	3	233.04	35.12	2.37	-3.18	31.19	29.48	1'687
18	Brienz/Brinzauls	115	110.000	3	128.17	14.57	6.89	-2.96	31.63	26.76	16'500
19	Brusio	1'123	95.000	2	48.42	13.01	4.73	-0.58	40.33	26.57	-1'344
20	Buseno	100	120.000	4	222.03	42.90	38.84	-1.19	110.12	36.57	3'856
21	Calfreisen	54	120.000	5		4.65	20.54	-2.14	12.84	41.55	3'626
22	Cama	462	70.000	2	96.47	16.14	9.22	-0.52	226.37	18.12	-6'584
24	Castaneda	233	95.000	3	156.83	7.30	4.27	-0.93	7.67	36.89	9'717
26	Casti-Wergenstein	58	130.000	5	254.66	38.33	10.02	1.83	191.02	46.27	-3'614
27	Castiel	128	120.000	5	91.93	6.50	6.12	-3.13	84.10	25.78	9'802
28	Castrisch	400	120.000	4	83.19	8.63	4.67	-4.15	57.39	16.29	4'050
29	Cauco	33	130.000	5		20.78	5.63	-6.92	30.64	29.52	22'527
30	Cazis	2'008	120.000	4	40.98	6.14	6.39	-0.20	62.69	23.77	2'592
31	Celerina/Schlarigna	1'533	57.000	1	814.40	22.47	2.25	-3.34	0.00	6.55	42'311
32	Chur	33'756	90.000	1	72.66	4.63	-0.60	-6.82	93.97	8.74	-2'808
33	Churwalden	2'142	90.000	3		13.24	4.77	-1.48	38.20	13.07	4'003
35	Conters i.P.	236	70.000	3	103.58	9.35	-2.04	-9.73	13.73	11.93	26'709
36	Cumbel	250	120.000	4	642.97	18.11	7.15	-0.57	63.32	16.25	2'615
37	Cunter	240	84.000	2	84.12	20.12	15.36	-6.48	43.07	26.78	5'455
38	Davos	11'166	100.000	2	54.75	11.73	5.87	-5.14	159.52	27.81	-4'533
39	Degen	235	120.000	4	69.08	30.48	2.35	-1.22	72.26	56.17	6'296
40	Disentis/Mustér	2'111	120.000	3	374.22	21.08	12.81	2.28	122.46	14.86	-6'129
41	Domat/Ems	7'360	90.000	2	986.47	5.42	10.19	-3.86	17.81	5.91	2'039
42	Donat	209	120.000	4	13.09	11.52	-1.55	-10.20	85.34	50.76	11'232
43	Duvin	88	130.000	5		-5.46	2.89	-1.23	140.05	8.45	-7'429
44	Falera	579	75.000	1	244.38	25.40	5.49	-2.30	29.06	27.08	7'763
45	Fanas	401	120.000	4	34.84	6.10	6.86	-2.63	41.83	22.58	2'259
47	Felsberg	2'287	98.000	3	313.43	25.55	-7.53	-16.43	69.31	15.62	440
65	Ferrera	83	70.000	1	187.67	41.20	2.10	-0.16	86.76	42.55	28'196
48	Fideris	613	120.000	4	278.97	8.56	10.81	1.84	105.85	11.28	-2'172
49	Filisur	461	130.000	5	502.42	28.69	12.12	2.93	173.77	19.54	-13'476
50	Fläsch	596	88.000	2	18.85	6.22	5.52	-5.20	84.83	30.68	-772
51	Flerden	229	120.000	5	103.70	36.20	-4.27	-10.74	33.97	38.88	10'192
52	Flims	2'660	90.000	2		23.02	6.96	-1.46	69.19	38.47	2'322
54	Ftan	514	110.000	3	775.36	23.89	14.89	1.33	117.90	10.16	-1'619
56	Furna	201	130.000	5	172.47	10.12	7.69	-2.60	58.38	17.82	2'616
57	Fürstenau	350	110.000	4	38.93	4.08	-1.37	-4.32	0.00	12.72	7'172
58	Grono	952	84.000	2	-1.16	-1.03	17.97	4.87	392.50	47.69	-10'554
59	Grüschen	1'323	80.000	1	-127.02	-27.48	39.21	-1.42	8.25	37.64	1'374

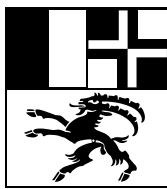
Gemeinde		Ein-wohner 2010	Steuer-fuss 2010	Finanz-kraftgr. 2010/ 2011	Selbst-finanzie-rungs-grad in %	Selbst-finanzie-rungs-anteil in %	Kapital-dienst-anteil in %	Zins-belas-tungs-anteil in %	Brutto-verschul-dungs-anteil in %	Investi-tions-anteil in %	Nettover-mögen bzw. Nettoschuld je Einw. in Fr. (10)
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
60	Guarda	177	100.000	3	186.98	32.54	10.38	-0.06	99.17	22.17	8'545
61	Haldenstein	1'003	105.000	3	192.66	10.65	0.10	-8.05	109.99	17.59	1'034
62	Hinterrhein	71	75.000	4	-94.60	-16.04	-11.78	-26.29	30.19	12.75	28'179
63	Igis	7'738	100.000	3	108.88	15.24	11.25	3.20	130.62	18.25	-1'241
64	Ilanz	2'315	105.000	3	1658.90	12.92	7.10	-2.80	107.30	11.10	-1'446
66	Jenaz	1'148	100.000	3	3.33	1.27	6.01	-2.19	59.68	30.37	846
67	Jenins	850	93.000	2	38.45	8.49	5.77	0.29	120.22	35.14	62
68	Klosters-Serneus	3'892	90.200	2	52.15	22.94	17.55	-1.82	3.77	41.95	9'075
69	Küblis	819	120.000	4	126.47	19.24	7.00	-5.23	61.58	19.55	192
70	Laax	1'346	68.000	1	313.46	15.81	-0.18	-3.51	18.34	25.01	4'510
71	Ladir	119	120.000	4	108.28	42.49	-7.66	-7.66	0.00	43.08	18'152
72	Langwies	292	110.000	4	516.36	24.18	11.42	-0.59	47.59	36.81	103
73	Lantsch/Lenz	532	90.000	2	816.55	40.27	1.35	-8.22	30.64	23.73	7'759
74	Lavin	220	90.000	3	120.21	13.92	11.39	-1.27	199.60	16.59	-4'154
75	Leggia	133	120.000	5		1.06	16.99	0.66	115.21	8.60	-456
76	Lohn	46	130.000	5	40.28	5.50	7.90	-7.66	121.65	14.43	-236
77	Lostallo	707	90.000	3		12.01	0.30	-1.90	113.13	13.87	173
79	Lüen	84	100.000	4	73.76	30.78	13.03	-5.94	415.72	48.13	-6'098
80	Lumbrein	369	120.000	4	19.61	13.68	9.29	-1.48	115.03	52.94	-2'960
81	Luven	204	120.000	5	-368.62	-4.52	-4.28	-9.70	84.16	15.46	6'161
82	Luzein	1'189	120.000	4	27.21	9.59	-1.25	-1.98	35.38	40.02	1'940
83	Madulain	194	85.000	1	72.70	20.12	-6.24	-6.24	39.73	37.89	24'525
84	Maienfeld	2'554	77.000	1	145.60	19.78	2.01	-2.72	34.21	20.02	5'048
85	Maladers	497	110.000	3	101.63	5.17	14.68	2.02	162.52	10.24	-3'030
86	Malans	2'213	85.000	2	138.39	18.35	1.12	-3.23	23.18	22.83	1'810
88	Marmorera	43	50.000	1	-186.11	-4.34	4.97	-0.89	0.00	2.83	30'889
89	Masein	409	120.000	4	56.87	16.70	11.09	0.09	44.77	45.72	1'900
90	Mastrils	548	130.000	4	562.80	23.96	7.36	1.20	58.14	8.16	1'823
91	Mathon	48	120.000	5	-15.77	-9.41	8.22	-7.01	26.23	41.92	52'420
92	Medel (Lucmagn)	435	90.000	3	90.04	22.68	5.27	-0.83	56.42	39.85	-257
94	Mesocco	1'225	87.000	3	63.64	10.50	14.49	1.80	170.20	29.86	-10'381
95	Molinis	132	105.000	4	1135.89	10.59	13.59	-4.99	327.24	4.61	5'146
96	Mon	97	105.000	4	123.82	17.65	0.36	-6.38	95.40	29.67	2'835
97	Morissen	242	120.000	4	43.17	20.66	-0.83	-3.76	88.20	46.94	6'473
98	Mulegns	30	100.000	3	0.00	4.60	2.43	-2.32	42.02	0.00	16'433
53	Mundaun	313	120.000	4	72.99	23.07	0.56	-4.33	29.45	44.83	10'811
100	Mutten	80	130.000	5	20.12	2.56	11.08	1.44	125.55	47.01	-1'905
101	Nufenen	158	120.000	5	8.51	10.46	19.91	-0.28	293.10	72.07	-10'507
102	Obersaxen	828	130.000	4	54.13	20.82	10.43	-0.79	58.44	40.18	-2'379
105	Paspels	454	118.000	3	928.35	18.73	7.34	-6.14	171.19	8.22	-4'907
107	Peist	209	130.000	5	-36.47	-9.18	1.58	-4.29	50.55	23.00	1'684
109	Pigniu	28	130.000	5	404.88	56.28	13.80	2.32	89.76	44.89	-6'438
110	Pitasch	109	130.000	5		0.35	5.02	-0.64	50.58	15.17	739
111	Pontresina	1'994	85.000	1	136.70	21.49	16.84	1.12	74.18	19.85	-3'090
113	Poschiavo	3'506	80.000	2	67.40	13.20	2.44	-1.18	9.89	25.22	816
115	Pratval	240	110.000	3	-94.92	-31.83	15.06	-2.12	0.00	22.79	6'479
117	La Punt-Chamues-ch	748	77.500	1	151.87	27.79	-1.18	-2.25	51.24	23.83	10'050
118	Ramosch	484	130.000	5	484.04	24.27	12.78	0.52	114.03	32.88	-6'497
119	Rhäzüns	1'300	115.000	4	57.16	6.92	3.44	-3.95	78.25	20.59	-793
120	Riein	67	120.000	5	103.52	25.43	-1.72	-9.28	21.51	36.53	19'078
121	Riom-Parsonz	303	99.750	3	13889.69	14.65	1.70	-2.23	7.19	20.82	8'776
122	Rodels	281	120.000	4	53.88	20.59	54.62	-3.63	209.63	40.32	-3'468
124	Rongellen	39	33.330	2	0.00	20.56	5.35	-5.82	48.81	0.00	26'919
125	Rossa	108	87.000	4		34.32	28.66	-4.25	31.23	68.17	7'389
126	Rothenbrunnen	314	90.000	3	9.92	6.37	6.69	-2.20	106.70	44.76	8'096
127	Roveredo	2'396	103.000	3	240.55	12.46	13.68	1.62	205.28	15.18	-2'436
128	Rueun	420	130.000	5	145.01	28.49	9.10	0.59	137.34	32.02	420
129	Ruschein	355	120.000	4		17.90	5.03	-1.65	42.69	3.83	5'526
130	San Vittore	714	100.000	3	162.39	24.74	12.49	2.49	238.66	28.41	-5'982
131	St. Antönien	376	120.000	5	16.21	9.05	9.20	1.66	146.95	63.66	-2'705
133	St. Martin	37	120.000	5	74.02	37.65	7.38	-9.79	0.00	64.92	21'476
134	St. Moritz	5'202	60.000	1	155.41	30.99	1.92	-6.63	19.11	22.42	17'717

Gemeinde		Ein-wohner 2010 (1)	Steuer-fuss 2010 (2)	Finanz-kraftgr. 2010/ 2011 (3)	Selbst-finanzie- rungs- grad in % (4)	Selbst-finanzie- rungs- grad in % (5)	Kapital-dienst- anteil in % (6)	Zins- belas- tungs- anteil in % (7)	Brutto- verschul- dungs- anteil in % (8)	Investi- tions- anteil in % (9)	Nettover- mögen bzw. Nettoschuld je Einw. in Fr. (10)
135	St. Peter-Pagig	214	120.000	5	69.10	35.02	-0.92	-11.59	290.34	58.75	22'809
137	Sta. Maria i.C.	107	110.000	4		-8.85	16.25	11.32	226.57	20.26	-6'818
138	Saas i.P.	758	120.000	3	71.98	6.63	26.52	1.98	168.01	18.88	-4'481
139	Safien	305	130.000	5	150.31	30.29	3.83	-2.16	136.13	27.12	-3'791
140	Sagogn	671	120.000	3	534.55	24.35	-0.08	-2.69	40.77	22.57	4'692
141	Salouf	218	120.000	4	338.05	15.13	2.87	-4.53	62.12	12.57	3'109
142	Samedan	2'968	70.000	1	18.98	13.84	10.47	-1.83	119.41	49.86	-265
143	Samnaun	808	100.000	1	122.25	12.85	8.14	-1.02	141.65	13.68	-2'865
145	Savognin	960	112.880	3	125.67	15.13	7.60	0.70	75.64	25.87	-3'186
147	S-chanf	712	90.000	3	85.79	39.48	-5.32	-5.96	60.22	52.16	4'686
148	Scharans	813	110.000	3	110.20	18.33	4.65	-0.56	1.25	20.23	4'331
150	Schiers	2'549	120.000	3	28.42	8.40	10.11	0.07	146.19	31.30	34
151	Schlans	80	130.000	5	47.59	21.34	8.01	-4.32	17.01	41.23	18'587
152	Schluuin	523	105.000	4		28.63	2.28	-4.17	99.33	15.19	1'585
153	Schmitten	256	130.000	4	37.51	7.34	3.65	-0.79	19.61	18.55	7'902
154	Schnaus	127	130.000	5		31.80	13.14	-4.21	10.94	14.94	4'891
155	Scuol	2'376	105.000	3	78.54	22.92	6.50	-0.09	130.18	29.78	-3'136
156	Seewis i.P.	1'388	120.000	4	53.39	16.01	5.46	-1.41	24.18	37.51	2'738
157	Selma	34	130.000	5	-8.21	-6.71	11.60	-8.31	66.60	46.74	16'809
158	Sent	908	120.000	4	83.48	18.02	14.70	0.68	83.09	31.85	-1'983
159	Sevgein	200	120.000	4	655.58	24.11	10.52	-2.15	65.25	15.98	3'164
160	Siat	177	120.000	4	223.73	29.53	5.03	-3.44	9.70	27.43	10'502
161	Sils i.D.	875	110.000	3	723.71	25.53	13.38	-3.51	5.93	6.85	3'897
162	Sils i.E./Segl	752	80.000	1	233.01	15.55	8.73	-4.00	39.21	11.65	120
163	Silvaplana	978	67.000	1	-12.62	-3.49	14.88	-2.69	32.96	34.51	19'930
164	Soazza	351	60.000	1		26.50	15.41	0.65	163.61	43.31	-5'817
166	Splügen	405	88.000	3	87.96	16.35	8.21	-2.83	102.30	30.27	2'283
168	Stierva	140	130.000	4	31.90	23.02	8.28	1.17	285.79	50.50	-9'939
169	Sufers	129	70.000	2	875.96	35.89	33.73	2.14	131.16	13.99	3'436
170	Sumvitg	1'281	115.000	4	122.10	22.39	11.04	0.87	104.45	24.11	-3'781
171	Sur	99	130.000	5	116.75	30.86	7.67	-7.68	61.52	30.70	1'798
172	Suraua	255	130.000	4	59.71	16.94	6.87	-7.24	44.21	32.65	4'299
173	Surava	203	120.000	4		22.02	9.11	0.41	132.34	17.46	-8'668
175	Susch	214	90.000	3		23.38	-4.51	-7.75	375.81	6.96	2'384
176	Tamins	1'184	100.000	3	23.20	10.92	3.06	-5.14	116.56	38.19	-3'600
177	Tarasp	354	90.000	2	35.86	21.50	14.88	-0.65	82.55	44.89	-1'276
179	Tenna	110	105.000	4		17.46	0.73	-12.99	58.46	32.37	7'245
181	Thusis	2'791	115.000	3	153.91	13.43	12.31	3.13	142.20	15.56	-2'126
182	Tiefencastel	269	83.500	2	47.20	27.48	-1.25	-3.77	106.84	45.29	-1'972
183	Tinizong-Rona	339	100.000	3	365.38	15.20	12.28	1.94	96.58	7.67	-5'109
184	Tomils	711	120.000	4	64.86	16.68	0.57	-2.61	25.49	41.00	3'402
185	Trimmis	3'023	95.000	3	110.58	8.89	8.58	-1.29	120.22	23.75	-863
186	Trin	1'244	100.000	3	118.81	23.34	1.68	-3.41	39.60	31.78	1'847
187	Trun	1'154	130.000	5	463.74	24.53	15.19	1.37	150.31	15.35	-6'604
188	Tschappina	141	100.000	5	421.83	14.49	5.05	-5.53	27.69	18.29	18'207
189	Tschiertschen-Praden	308	120.000	4	83.64	10.40	2.76	-2.66	71.81	21.51	1'032
191	Tschlin	448	100.000	3	163.39	29.38	28.92	2.79	151.51	26.68	-5'293
192	Tujetsch	1'732	95.000	2	283.60	30.77	6.75	1.72	96.12	25.02	1'548
194	Untervaz	2'378	95.000	3	219.40	20.97	2.29	-1.82	48.73	12.96	1'651
196	Urmein	110	50.000	1	27.62	17.41	-17.70	-35.69	5.75	45.41	23'579
197	Val Müstair	1'592	120.000	4	117.33	10.87	4.23	-0.13	59.99	25.17	4'452
198	Valendas	298	130.000	5	17.74	3.10	11.46	1.58	129.13	35.32	-2'575
199	Vals	1'030	100.000	2	271.72	24.24	14.83	1.42	156.60	24.48	-3'952
200	Valzeina	139	130.000	5	-186.04	-28.93	2.71	-0.35	0.52	12.73	5'767
201	Vaz/Obervaz	2'612	80.000	1	157.53	18.28	4.99	-2.53	58.52	19.22	-1'855
202	Vella	437	125.000	4	64.36	23.18	3.62	-4.85	97.67	40.12	2'097
203	Verdabbio	157	130.000	5		28.28	34.30	3.31	330.25	37.12	-15'999
204	Versam	235	130.000	4	38.52	6.99	7.16	-3.11	147.39	44.94	-1'455
206	Vignogn	181	120.000	4	129.70	13.98	29.27	-2.35	307.18	24.88	-7'885
207	Vrin	247	110.000	5	170.13	9.39	17.08	-2.38	72.21	47.20	1'627
208	Waltensburg/Vuorz	364	130.000	5	369.88	27.50	5.02	-2.05	110.59	56.92	756
210	Zernez	1'140	84.000	2	98.72	14.87	10.07	-0.25	122.05	20.12	-6'444

Gemeinde		Einwohner 2010 (1)	Steuerfuss 2010 (2)	Finanzkraftgr. 2010/2011 (3)	Selbstfinanzierungsgrad in % (4)	Selbstfinanzierungsanteil in % (5)	Kapitaldienstanteil in % (6)	Zinsbelastungsanteil in % (7)	Bruttoverschuldungsanteil in % (8)	Investitionsanteil in % (9)	Nettovermögen bzw. Nettoschuld je Einw. in Fr. (10)
211	Zillis-Reischen	448	55.000	1	224.20	12.51	18.63	2.40	223.41	9.79	-6'354
212	Zizers	3'190	90.000	2	46.74	9.79	12.25	-0.67	0.00	21.92	4'068
213	Zuoz	1'310	85.000	1	81.62	25.95	-2.21	-4.44	37.27	32.15	1'679
Kanton Graubünden		192'621	105.256		102.96	15.99	6.35	-2.90	85.43	24.52	559

Legende:

- (1) STATPOP per 31. Dezember 2010
- (2) Gemeindesteuerfuss in Prozenten der einfachen Kantonssteuer
- (3) Finanzkrafteinteilung 2010 + 2011
- (4) Selbstfinanzierung in Prozenten der Nettoinvestition; Bei einem Einnahmenüberschuss in der Investitionsrechnung wird diese Kennzahl nicht ermittelt
- (5) Selbstfinanzierung in Prozenten des Finanzertrages
- (6) Kapitaldienst in Prozenten des Finanzertrages
- (7) Nettozinsen in Prozenten des Finanzertrages
- (8) Bruttoschulden in Prozenten des Finanzertrages
- (9) Bruttoinvestitionen in Prozenten der konsolidierten Ausgaben
- (10) Finanzvermögen abzüglich Fremdkapital; Nettovermögen (+); Nettoschuld (-)

L'execuziun da la lescha d'energia – la clav al success!

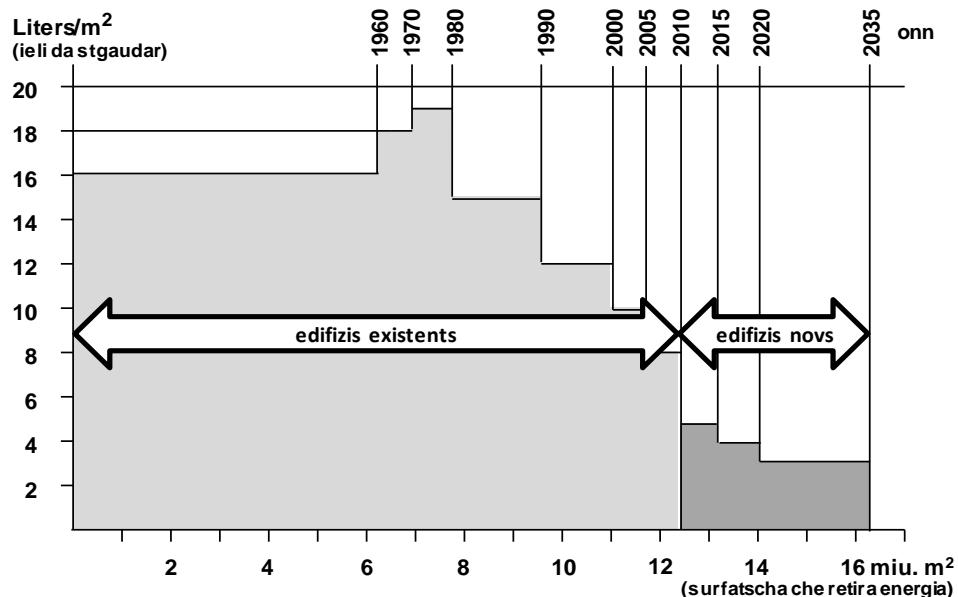
Las leschas d'energia da la confederaziun e dal chantun han fixà sco finamira da reducir d'ina vart il consum d'energia e da remplazzar da l'autra vart ils purtaders d'energia fossils sco ieli mineral, gas e charvun tras energias regenerablas. Responsablas e cumpetentas per l'execuziun èn las vischnancas.

Reducziun dal consum d'energia d'edifizis

La lescha d'energia dal chantun Grischun (LEG) corrispunda per gronda part a las prescripcions da model armonisadas da la conferenza dals directurs chantunals d'energia. En tscherts puncts è ella però vegnida adattada a las relaziuns grischnunas. L'ordinaziun d'energia dal chantun Grischun (OEG) respectiva regla ils detagls, sco per exemplu la qualitat energetica dals mirs exteriurs (perdita da chalur) u la quota maxima d'energias betg regenerablas che vegnan duvradas per stgaudar e per far aua chauda. Il chantun Grischun examinescha e documentescha la realisaziun da la politica d'energia cun in monitoring da las finamiras da respargn e da substituziun.

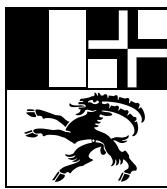
La caracteristica da la lescha

La grafica qua sutvar mussa il consum d'energia dals edifizis d'abitare en il Grischun en liters ieli da stgaudar per meter quadrat da surfatscha d'abitare stgaudada. La legislaziun differenziescha tranter edifizis existents ed edifizis novs. Tar edifizis novs valan prescripcions pli severas. Per edifizis existents che han in consum d'energia fitg grond n'exista betg in'obligaziun d'als sanar. La lescha prevesa però stimuli finanziari per promover modernisaziuns energeticas. Sch'i vegnan realisadas mesiras, ston las prescripcions corrispondentes tuttina vegnir observadas.

Cuntanscher la finamira cun agid da l'execuziun

Cun exequir la LEG e la OEG adempleschan las vischnancas ina incumbensa impurtanta. L'uffizi d'energia e da traffic dal Grischun organisescha per quai sairadas d'infurmaziun e curs che duran in di per las personas ch'en responsablas per l'execuziun en las vischnancas. Cun las infurmaziuns sin la pagina davos vegnis Vus preorientads en chaussa. Ils curs han lieu en las regiuns ed èn gratuïts. Nus ans legrain da Vossa participaziun.

**Amt für Energie und Verkehr Graubünden
Uffizi d'energia e da traffic dal Grischun
Ufficio dell'energia e dei trasporti dei Grigioni**

Partizun per l'effizienza energetica
Rohanstrasse 5, 7001 Cuira
Tel. 081 257 36 30, fax: 081 257 20 31, e-mail: info@aev.gr.ch, internet: www.aev.gr.ch

Execuziun da la lescha d'energia – purschida da curs

Sairada d'infurmaziun (basa)

Il curs sa drizza a las personas ch'en responsablas per l'execuziun en las vischnancas. Las participantas ed ils participants emprendan ad enconuscher las incumbensas ed ils andaments en l'execuziun da la lescha d'energia e d'organisar l'execuziun.

Cuntegn dal curs

- Incumbensas da las vischnancas
- Basa legala
- Formulars da cumprova
- Modas pussaivlas d'organisar l'execuziun

Andament

- Cumenzament: 18.00
- Infurmaziuns: ca. 1 ura
- Alura pitschna marendia

Lieu

St. Peter	mesemna, 22 d'avust 2012
Landquart	glindesdi, 27 d'avust 2012
Schiers	gievgia, 30 d'avust 2012
Scuol	mardi, 11 da settember 2012
Samedan	gievgia, 13 da settember 2012
Andeer	mesemna, 3 d'october 2012
Casti	gievgia, 4 d'october 2012
Glion	glindesdi, 22 d'october 2012
Vella	mardi, 23 d'october 2012
Trun	glindesdi, 29 d'october 2012
Cazas	mesemna, 31 d'october 2012
Roveredo	glindesdi, 5 da november 2012

Curs d'in di (applicaziun)

Il curs sa drizza a las personas ch'en responsablas per l'execuziun en las vischnancas, en spezial a quellas ch'examineschan sezzas las cumprovas d'energia sco er ad expertas ed ad experts incumbensads. Las participantas ed ils participants dal curs emprendan ad enconuscher las incumbensas ed ils andaments en l'execuziun da la lescha d'energia. Ellas ed els emprendan a controllar sezs las cumprovas d'energia ed a decider, tge cumprovas che ston vegnir controlladas d'expertas e d'experts.

Cuntegn dal curs

- Meds auxiliars
- Quota maximala
- Cumprova tar singuls elements da construcziun
- Cumprova dal sistem
- Punts da chalira
- Controllas da l'execuziun
- Exempels

Lieu

Landquart	mesemna, 7 da november 2012
Tavau	mesemna, 14 da november 2012
Zuoz	mardi, 20 da november 2012
Glion	gievgia, 22 da november 2012
Scharàns	mardi, 27 da november 2012

Andament:

- Cumenzament: 09.00
- Gentar
- Fin: 17.00

Invitaziun

L'invitaziun definitiva vegn tramessa per posta il matg. Igl è necessari da s'annunziar. Las disposiziuns dal curs pon anc vegnir midadas levamain. Sch'il dumber da participantas e da participants è pitschen, ans resalvain nus dad unir curs. As reservai gia oz ils termins!

Avais Vus dumondas? Telefonai simplamain!

Persuna da contact: Barthli Schrofer, manader dal project "effizienza energetica",
telefon: 081 257 36 97